

Փոխան յառաջաբանի

Ահաւասիկ ԿԱՄի վեցերորդ համարը: Նախորդը պատրաստուած էր 2001ի ամառը ու լոյս տեսած՝ 2002ի Յունիսին: Այս մէկը պատրաստուեցաւ 2004ի ամառը եւ լոյս կը տեսնէ ահաւասիկ 2005 Յունեարին: Պէտք չեղաւ ուրեմն այս անգամ 15 տարի սպասելու մէկ համարէն միւսը: Անշուշտ ԿԱՄը շատոնց դադրած է պարբերական հրատարակութիւն մը ըլլալէ: Մեր մտքին մէջ դարձած է պարբերաբար լոյս տեսնող հաւաքական հատորներու շարք մը, որուն էջերը վերջաւորութեան եթէ քով քովի դրուին պիտի կազմեն ոչ արհամարհելի գումար մը, հայերէն լեզուով արդի մտային արտադրութեան որպէս ցոլարան: Սկիզբէն ի վեր՝ ԿԱՄի առանցքներէն մէկը եղած է թարգմանութեան, կարելի է ըսել թերեւս՝ փիլիսոփայական թարգմանութեան հետապնդումը, որպէս հետեւանք՝ խմբագիրին նախասիրութիւններուն հաւանաբար, բայց նոյնքան հաւանականութեամբ՝ որպէս հանգիստարան հայերէն լեզուի, երբ վերջինս կը չափուի օտարալեզու երկերը ինքն իր մէջ փոխադրելու պարտականութեան: Ներկայ համարը ունի վերստին թարգմանութիւններ հրաժեշտելիք, այս անգամ՝ գլխաւորաբար Ֆրանսերէնէ: Այդ թարգմանութիւններէն մէկը՝ Յրանսացի փիլիսոփայ՝ Ժան-Լիւք Նանսիի *La Communauté désœuvrée* հատորին միջին բաժինն է, համայնութեան եւ առասպելաբանութեան հարցերուն նուիրուած: Երկրորդը՝ գլուխ մըն է Ֆրանսացի թարգմանիչ եւ փորձագիր՝ Անթուան Պեռմանէն, առնուած *L'Expérience de l'étranger* հատորէն, որուն լման թարգմանութիւնը լոյս պիտի տեսնէ ի մօտոյ Երեւանի մէջ, «Գրական Ուղի» մատենաշարէն: Պեռմանին հատորը որպէս նիւթ ունի Գերման Վիպապաշտներուն մօտ՝ թարգմանութեան տեսաբանութիւնը եւ կը պատկանի հետեւաբար թարգմանական իրողութեան նուիրուած ուսումնասիրութիւններու շարքին, որոնք լոյս տեսան տարիներու ընթացքին ԿԱՄի մէջ, սկսելով Վալթեր Պէնիամինի 1922ի «Թարգմանիչին պարտականութիւնը» խոհազրուութենէն: Վերջապէս ներկայ հատորին մէջ ընթերցողը պիտի գտնէ վերջերս Երեւան լոյս տեսած Միշէլ Յուքոյի Հսկել եւ Պատմել գիրքին թարգմանութեան քննութիւնը:

Առաջին անգամ ըլլալով՝ հայերէն լեզուով ունինք արդի կենդանի մտածողութեան կարեւոր նմոյշներէն մէկը: Այդ ողջունելի ծրագիրը պէտք է անպայման արձագանգ գտնէր ԿԱՄին մէջ: Նոյն բաժնին մաս կը կազմէ Ստեփան Աստուրեանի աշխատասիրութիւնը Էռնսթ Իւնկըրի մասին, որմէ ԿԱՄը իր նախորդ համարով առաջարկած էր թարգմանութիւն մը:

Բայց ներկայ համարը քիչ մը կը տարբերի նաեւ նախորդներէն այն չափով որ հոս ամբողջ բաժին մը նուիրուած է մէկ ու միակ բնանիւթի մը, ինչ որ երբեք չէր պատահած նախորդ թիւերուն մէջ: Այդ բնանիւթն է հարցումի ձեւով՝ «Արուեստի վերջաւորութիւն» թէ վերջաւորութեան արուեստ»: Հարցումին ձեւն ու բովանդակութիւնը երեւան եկան Հրայր Անմահունիի հետ խօսակցութիւններու ընթացքին: Այդ բաժնին մէջ ուրեմն կայ նախ արուեստագէտին հետ հարցազրոյց մը, իր գեղարուեստական գործին ու յղացումներուն շուրջ, նաեւ այդ գործին անդրադարձող ակնարկ մը ու շատ աւելի ընդհանուր կերպով՝ յօդուած մը «արուեստի վերջաւորութիւն»ը դիտարկումի առարկայ դարձնող ամերիկացի փիլիսոփայի մը վերաբերեալ: Բայց այդ ձեւով դրուած հարցումը չի հետեւիր միայն վախճանական թուականներուն սկսած արդիական արուեստի եւ մտածողութեան ուղիներուն: Նոյն հարցումը ամբողջ ապագայապաշտ շարժումին հոին կը գտնուէր ատենօք շատ աւելի բացայայտ կերպով քան թէ այսօր: Նոյն բաժնին մէջ ունինք հետեւաբար մոռցուած ապագայապաշտ բանաստեղծի մը՝ Կարա Դարւիշի մասին Գրիգոր Պըլտեանի աշխատասիրութիւնը եւ բացառիկ երեւոյթ՝ նոյն ինքն Կարա Դարւիշէն անտիպներ: Ունինք նաեւ խորհրդածութիւն մը Չարենցին եւ իր խափանուած Ստանդարտին մասին, որ նոյնպէս կը պատկանէր ապագայապաշտութեամբ յատկանշուող ընդհանուր համաստեղութեան:

Ներկայ հատորին երրորդ բաժինը կը պարունակէ գրախօսականի եւ ուսումնասիրութեան միջեւ տատանող էջեր, ինչպէս միշտ: Իսկ հատորին բացումը կը կատարէ Մարուշը, որ ազնուութիւնն ունեցաւ իր բանաստեղծութենէն քանի մը անտիպ էջեր նուիրելու ԿԱՄին:

ԿԱՄի այս ճրդ համարին պատրաստութիւնը շատ բան կը պարտի նախ եւ առաջ Րաֆֆի Աճէմեանին, որուն ներկայութիւնը կայ գրեթէ ամէն մէկ կտորին հետեւը, որպէս խորհրդատու, որպէս աշխատակից, որպէս թարգմանիչ, եւ անշուշտ՝ որպէս հեղինակ: Շնորհակալութիւն նաեւ Վարդան Մատթէոսեանին, որ իր հեղինակած էջե-

րէն գատ՝ աչքէ անցուց ԿԱՄի բոլոր միւս էջերը: Բայց անշուշտ եթէ սխալներ կը մնան, անոնց լման պատասխանատուութիւնը ի՞մ ուսերուն վրայ կ'իյնայ:

Ներկայ հատորին մէջ ընթերցողը պիտի հանգիպի քանի մը լուսանկարներու: Նախ՝ Կարա Դարւիշը պատկերող երկու լուսանկարներ, 1917ի եւ 1922ի թուականներուն (երկուքն ալ անտիպ, Երեւանի Գրականութեան եւ Արուեստի Թանգարանէն): Յաջորդ երկու լուսանկարները ցոյց կու տան նոյն Կարա Դարւիշի բանաստեղծութեան էջազրական յատկանիշները: Մէկը կը վերարտադրէ Դարւիշի ձեռագիր տետրակէն էջ մը (տետրակը պահպանուած է նոյնպէս Երեւանի Գրականութեան եւ Արուեստի Թանգարանին մէջ): Գրիգոր Պըլտեան այս մասին կը գրէ. «Արխիւին մէջ գտնուող “Շրէշ բլուր”ի զանազան տարբերակներէն ընտրած եմ յատկանշական ինքնագիր օրինակ մը»: Իսկ միւս լուսանկարը ցոյց կու տայ երկու էջեր “Ուլունք-Հուռութք” (sic) շարքէն (որ տպուած է Թիֆլիս 1919ին, Առփիա Մելնիկովայի ժողովածուին մէջ):

Մարկ Նշանեան